

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за освітньою програмою професійного спрямування
«Муніципальне підприємництво»

на тему: «Сприяння розвитку підприємництва на локальному рівні (на
прикладі Одеської області)»

Виконавець:

Студент ФЕУП
Воронєцький Є.І.

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент
Кічук Н.В.

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасний світ ознаменований стрімким розвитком підприємництва, що стає ключовим елементом економічного зростання та соціального прогресу. Важливість підприємництва на локальному рівні не може бути переоцінена, оскільки саме тут закладаються основи для створення інновацій, робочих місць та підвищення життєвого рівня громад. У цьому контексті, акцент на сприянні розвитку підприємництва на локальному рівні стає особливо актуальним. Це означає створення сприятливих умов для розквіту малих та середніх підприємств, розробку ефективних інструментів підтримки бізнесу, а також забезпечення взаємодії між усіма зацікавленими сторонами: владою, бізнесом та громадянським суспільством.

Розвиток підприємництва на локальному рівні відіграє вирішальну роль у формуванні економічної стабільності та соціальної згуртованості місцевих громад. Він сприяє диверсифікації економіки, розширенню можливостей для самозайнятості, а також забезпечує основу для інноваційного розвитку. Центральним аспектом цього процесу є взаємодія між підприємцями, місцевою владою та громадськими організаціями, що сприяє створенню ефективного бізнес-середовища.

Ключовим елементом ефективної підтримки підприємництва на локальному рівні є розробка і реалізація політик, які сприяють інноваціям, знижують бар'єри для ведення бізнесу та надають доступ до фінансових та освітніх ресурсів. Також важливим є розвиток інфраструктури, яка підтримує малий та середній бізнес, наприклад, через створення бізнес-інкубаторів, технопарків та коворкінгів.

У цьому контексті, важливою є роль держави та місцевих урядів у створенні сприятливих умов для розвитку підприємництва, що включає реформування законодавства, зниження податкового тиску на малі та середні підприємства, а також активізацію програм підтримки бізнесу.

Таким чином, комплексний підхід до сприяння розвитку підприємництва на локальному рівні відкриває нові горизонти для економічного зростання, забезпечуючи стале розвиток і покращення якості життя в місцевих громадах.

Дослідженню розвитку підприємництва на локальному рівні присвячені праці вітчизняних та зарубіжних науковців, таких як Шкірко О., Волошина О., Ушакова Н., Помінова І., Немченко Т., Гончарук Т., Перерва П. та інших.

Мета кваліфікаційної роботи: дослідження та аналіз існуючих умов та викликів, що стоять перед малим та середнім бізнесом в Одеській області, а також розробці стратегій та рекомендацій для підвищення ефективності підтримки підприємництва на місцевому рівні.

Завданнями кваліфікаційної роботи є:

- дослідити теоретичні основи розвитку підприємництва;
- описати основні механізми державного регулювання підприємницької діяльності;
- проаналізувати іноземний досвід використання інструментів сприяння розвитку підприємництва;
- надати аналіз поточного стану підприємництва в Одеській області;
- проаналізувати оцінку інвестиційної привабливості Одеської області;

- здійснити оцінку проблем підприємництва в умовах війни;
- сформулювати можливості для підтримки бізнес-ініціатив;
- обґрунтувати проєкт створення Муніципального центру «економічної реабілітації» для ветеранів війни;
- зробити оцінку ефективності та ризиків проєкту.

Об'єктом дослідження є комплекс процесів, умов та факторів, які впливають на розвиток підприємництва в Одеській області, включає в себе аналіз економічного середовища регіону, діяльності малого та середнього бізнесу, а також роль та вплив місцевої влади, законодавчих ініціатив та політик підтримки підприємництва.

Предметом дослідження є проєкт створення Муніципального центру для допомоги ветеранів у підприємницькій діяльності.

Методи дослідження. Використання історико-логічного методу допомагає у вивченні історичного розвитку та еволюції підприємництва в Одеській області. Системний аналіз застосовано для розгляду взаємодії між різними компонентами економічного та соціального середовища, що впливають на підприємництво. Також важливу роль відіграє метод порівняльного аналізу, що дозволяє порівняти підходи та практики підтримки підприємництва в регіоні з іншими моделями. Статистичний метод використовується для обробки та аналізу даних про стан та динаміку бізнесу, а графічний метод дозволяє візуалізувати ці дані для кращого розуміння. Емпіричний підхід через опитування та інтерв'ю забезпечує збір первинної інформації від безпосередніх учасників підприємницького процесу. Робота з даними, включаючи різноманітні розрахунки, проводилася за допомогою MS Excel, що сприяло точному та ефективному аналізу зібраної інформації.

Інформаційну базу дослідження у створенні роботи використовувались законодавчі акти та регуляторні матеріали, статистичні звіти Державної служби статистики України та Головного департаменту статистики в Одеській області, наукові праці вітчизняних та іноземних учених, доповіді з наукових та науково-практичних зібрань, періодичні видання, а також інформація з електронних джерел в Інтернеті.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (41 найменування). Загальний обсяг роботи становить 81 сторінок. Основний зміст викладено на 67 сторінках. Робота містить 13 таблиць, 9 рисунків.

Публікації. Кічук Н.В., Воронецький Є.І. Шляхи державної підтримки підприємців-ветеранів. Економіко-правові аспекти господарювання: сучасний стан, ефективність та перспективи: матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 22-23 вересня 2023 р.). – Одеса, 2023., с.404-406.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі роботи «**ОСВОЄННЯ НОВИХ СФЕР ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ДЖЕРЕЛО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА**» досліджено теоретичні основи розвитку підприємництва, складено опис основних механізмів державного регулювання підприємницької діяльності та проаналізовано іноземний досвід використання інструментів сприяння розвитку підприємництва.

У другому розділі «ОБҐРУНТУВАННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ РОЗШИРЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «АВЕСО» надати аналіз поточного стану підприємництва в Одеській області, проаналізувати оцінку інвестиційної привабливості регіону, здійснено оцінку проблем підприємництва в умовах війни.

У третьому розділі «ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОЄКТУ РОЗШИРЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «АВЕСО» сформовано можливості для підтримки бізнес-ініціатив, обґрунтовано проєкт створення Муніципального центру «економічної реабілітації» для ветеранів війни, зроблено оцінку ефективності та ризиків проєкту.

ВИСНОВКИ

В результаті проведеної роботи можемо зробити наступні висновки:

1. Сучасне підприємництво має значний вплив на економіку, суспільство та навколишнє середовище. Воно сприяє інноваціям, зайнятості, економічному росту та соціальному розвитку. Однак успішне підприємництво вимагає розуміння функцій, викликів та можливостей, а також збалансованості між прибутковістю та загальним благополуччям суспільства. Підприємництво - це не лише заробіток і створення компаній, але й джерело інновацій, що сприяє прогресу, економічному зростанню та соціальному розвитку. Підприємці грають ключову роль у трансформації суспільства та вирішенні складних проблем, від екологічних до соціальних. Однак підприємництво також несе ризики. Важливо дотримуватися етичних та соціальних норм, виконувати закони, дбати про сталий розвиток та відповідальне використання ресурсів.

2. У сучасній Україні мале і середнє підприємництво піддається регулюванню через кілька основних напрямків. Зокрема, це включає в себе реєстрацію суб'єктів господарювання, дозвільну систему, ліцензування та програми підтримки підприємництва. Органом, відповідальним за розробку та впровадження державної політики щодо розвитку та підтримки підприємництва, є Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва, відомий як Держпідприємництво України. Цей орган є центральним виконавчим органом зі спеціальним статусом і відповідає за ліцензування, регулювання та дозвільну систему в галузі господарської діяльності.

3. Загалом, зарубіжний досвід у використанні інструментів підтримки підприємництва може служити важливим джерелом навчальних матеріалів для інших країн і організацій. Новаторські підходи до фінансової підтримки, освіти, законодавства і культурні зміни можуть сприяти створенню сприятливого середовища для розвитку підприємництва і сприяти економічному зростанню.

4. Одеса – це культурний і історичний центр з унікальною архітектурою, музеями і театрами, відомий своїми природними краєвидами, включаючи узбережжя Чорного моря. Область має розвинену економіку з сильними секторами сільського господарства, промисловості та транспорту, зокрема завдяки Одеському порту. Освіта та наука тут також займають важливе місце завдяки численним університетам і науковим установам. Область відіграє ключову роль у зовнішній торгівлі України, маючи стратегічне розташування і сильні транспортні зв'язки, включаючи

міжнародний аеропорт. Туристичний потенціал великий завдяки пляжам, курортам, природним заповідникам і архітектурним пам'яткам, як-от Одеський театр опери та балету, Потьомкінські сходи та Воронцовський палац.

5. Сільське господарство є ключовим сектором для бюджету України, становлячи майже 20% доходів. Транспорт, оптова та роздрібна торгівля також важливі, тоді як промисловість вносить менше. Інші сектори, як-от нерухомість, ІТ та готельний бізнес, мають менший вклад. Ці дані підкреслюють залежність від аграрного сектору та важливість логістики і споживчої активності для економіки. Це вимагає збалансованих рішень від влади, які б сприяли розвитку без надмірного фіскального тиску, акцентуючи на необхідність реформ в країні.

6. Війна інтенсифікувала існуючі та спричинила нові проблеми для малого та середнього бізнесу, призводячи до перебоїв у постачанні та спаду попиту, що змушує компанії шукати нові ринки. Понад половина підприємств у 2022 році відзначили зниження доходів на менше ніж 50% від рівня 2021 року через безпекові ризики, спад попиту, проблеми з постачанням та логістикою, що також збільшили витрати на сировину та послуги. Звіт ЄБРР вказує, що попри руйнівний вплив війни, більшість опитаних українських підприємств зуміли стабілізувати діяльність.

7. Отримання гранту для ветеранських бізнес-ініціатив вимагає ретельної підготовки та дотримання певних етапів. Важливо розуміти, що процес може бути конкурентним і не всі заявки будуть успішними. Ефективна заявка має включати чіткий план і відповідати вимогам грантодавця. Ключовим моментом є створення бази грантодавців та регулярний моніторинг їхніх вебсайтів для ознайомлення з актуальною інформацією про програми та зміни у політиці грантування. Процес отримання гранту є значним засобом підтримки та розвитку підприємництва серед ветеранів, але вимагає значних зусиль та планування.

8. Муніципальний центр "економічної реабілітації" пропонує широкий спектр послуг не лише для підприємців, але й для ветеранів, зацікавлених у навчанні чи зміні професії. Уряд підтримує ветеранів у здобутті освіти, пропонуючи 300 освітніх програм підвищення кваліфікації за 95 робітничими професіями, а також ваучери на навчання для 123 професій. Понад 11 тисяч українців вже скористалися цією можливістю, і 86% з них знайшли роботу. Для оптимізації ресурсів Муніципальний центр для ветеранів війни в Одесі інтегрований із Комунальною установою «Сервісний офіс «ХАБ Ветеран», що надає поточну підтримку, включаючи оформлення документів і отримання пільг. У штаті «ХАБ Ветеран» працюють юристи, психологи, соціальні робітники, серед яких є ветерани, знаючі проблеми військовослужбовців. Розташування «ХАБ Ветеран» на вул. Косівській 2д у Одесі зручне для відвідувачів.

9. У перший рік діяльності Муніципального центру «економічної реабілітації», додатковий ЄСВ, що буде сплачуватися, складе 2249,3 тис. грн. щомісяця. Ця сума може виявитися ще більшою, оскільки не всі співробітники будуть отримувати лише мінімальну заробітну плату. Крім того, з кожним наступним роком передбачається зростання чисельності персоналу. Також у 2024 році кількість новостворених підприємств може становити приблизно 90 одиниць. Сума податків з них на рік можуть скласти 2 493 тис. грн. А загальна сума інвестицій за планами становитиме 40 000 тис. грн.

АНОТАЦІЯ

Воронєцький Є. І. «Сприяння розвитку підприємництва на локальному рівні (на прикладі Одеської області)».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за освітньо-професійною програмою «Муніципальне підприємництво». Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2023.

У роботі розглянуто комплекс процесів, умов та факторів, які впливають на розвиток підприємництва в Одеській області, такі як аналіз економічного середовища регіону, діяльності малого та середнього бізнесу, а також роль та вплив місцевої влади, законодавчих ініціатив та політик, що стосуються підтримки підприємництва.

Проведено аналіз інвестиційної привабливості Одеської області. Здійснена оцінка проблем підприємництва в умовах війни та формуванні можливості для підтримки бізнес-ініціатив.

Зроблено пропозиції щодо створення Муніципального центру «економічної реабілітації», який пропонуватиме послуги різним категоріям ветеранів, зацікавлених у започаткуванні або відновленні бізнесу.

Ключові слова: підприємництво, муніципальна економіка, гранти, економічний ефект, соціальний ефект, ризики.

ANNOTATION

Voronetskyi Y. "Promoting the development of entrepreneurship at the local level (on the example of Odesa region)".

Qualification work for a master's degree in specialty 076 "Entrepreneurship, trade and exchange activities" under the master's program "Municipal entrepreneurship". – Odessa National Economic University. – Odessa, 2023.

The paper considers a set of processes, conditions and factors that affect the development of entrepreneurship in Odesa region, such as an analysis of the economic environment of the region, the activities of small and medium-sized businesses, as well as the role and influence of local authorities, legislative initiatives and policies related to business support.

The investment attractiveness of Odesa region was analyzed. The problems of entrepreneurship in the context of war and the emerging opportunities for supporting business initiatives are assessed.

Proposals have been made to establish a municipal center for "economic rehabilitation" that will offer services to various categories of veterans interested in starting or restoring a business.

Keywords: entrepreneurship, municipal economy, grants, economic effect, social effect, risks.